Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 7 Tz 37/2011, ECLI:CZ:NS:2011:7.TZ.37.2011.1

Číslo: 33/2013

Právní věta:

Ze znění § 43 odst. 4 tr. zákoníku, že se ustanovení o souhrnném trestu neužije, jestliže dřívější odsouzení je takové povahy, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen, vyplývá, že je vyloučeno nejen vlastní uložení souhrnného trestu, ale také upuštění od uložení souhrnného trestu podle § 44 tr. zákoníku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.05.2011

Spisová značka: 7 Tz 37/2011

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Souhrnný trest

Předpisy: § 43 odst. 2 tr. zákoníku
§ 43 odst. 4 tr. zákoníku
§ 44 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona ministra spravedlnosti podané ve prospěch obviněného P. S. proti rozsudku Okresního soudu v Kroměříži ze dne 7. 9. 2010, sp. zn. 1 T 166/2004, podle § 268 odst. 2 tr. ř., § 269 odst. 2 tr. ř., § 271 odst. 1 tr. ř. rozhodl tak, že napadeným pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Kroměříži byl porušen zákon v ustanoveních § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., § 37 tr. zák. v neprospěch obviněného P. S. Tento rozsudek Okresního soudu v Kroměříži zrušil. Zrušil také další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obviněnému P. S. za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák., jímž byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Kroměříži ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 1 T 166/2004, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 10. 8. 2010, sp. zn. 6 To 305/2010, neuložil trest vzhledem k ustanovení § 264 odst. 2 tr. ř.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Kroměříži ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 1 T 166/2004, byl obviněný P. S. uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. s tím, že podle § 37 tr. zák. bylo upuštěno od uložení souhrnného trestu ve vztahu k rozsudku Okresního soudu v České Lípě ze dne 9. 4. 2008, sp. zn. 4 T 204/2004, a podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená obchodní společnost Č. I. B. S., a. s., s nárokem na náhradu škody odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních. Kromě toho bylo rozhodnuto také ohledně obviněného Z. L.

O odvolání obviněného P. S. bylo rozhodnuto usnesením Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 10. 8. 2010, sp. zn. 6 To 305/2010, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. c), d), odst. 2 tr. ř. byl rozsudek Okresního soudu v Kroměříži zrušen ohledně obviněného P. S. ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 1 tr. ř. byla věc v rozsahu zrušení vrácena Okresnímu soudu v Kroměříži. Důvodem tohoto postupu Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně bylo, že ohledně obviněného P. S. se naznačovala možnost tzv. fikce neodsouzení ve věci Okresního soudu v České Lípě vedené pod sp. zn. 4 T 204/2004 a že tato okolnost, pokud by se potvrdila, by vylučovala upuštění od uložení souhrnného trestu.

Okresní soud v Kroměříži při novém projednání věci zjistil, že ve věci Okresního soudu v České Lípě sp. zn. 4 T 204/2004 ohledně obviněného P. S. skutečně již nastal účinek, že se na něho hledí, jako by nebyl odsouzen. Za tohoto stavu Okresní soud v Kroměříži znovu rozhodl rozsudkem ze dne 7. 9. 2010, sp. zn. 1 T 166/2004. Tímto rozsudkem byl obviněný P. S. uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. spáchaným stejným skutkem, pro který byl odsouzen rozsudkem ze dne 29. 4. 2010, přičemž podle § 37 tr. zák. bylo upuštěno od uložení dalšího trestu vzhledem k rozsudku Okresního soudu v České Lípě ze dne 9. 4. 2008, sp. zn. 4 T 204/2004. Rozsudek ze dne 7. 9. 2010, sp. zn. 1 T 166/2004, nabyl právní moci dne 6. 10. 2010 v řízení před Okresním soudem v Kroměříži jako soudem prvního stupně.

Ministr spravedlnosti podal dne 15. 4. 2011 ve prospěch obviněného P. S. stížnost pro porušení zákona proti rozsudku Okresního soudu v Kroměříži ze dne 7. 9. 2010, sp. zn. 1 T 166/2004. Vytkl, že výrok o vině a výrok o náhradě škody jsou v rozporu s ustanovením § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., které vyjadřuje zásadu „ne bis in idem." Namítl, že v rozporu se zákonem je i výrok o trestu, protože pokud ve věci Okresního soudu v České Lípě sp. zn. 4 T 204/2004 nastal účinek, že se na obviněného hledí, jako by nebyl odsouzen, bylo vyloučeno aplikovat ustanovení § 37 tr. zák. a upustit podle tohoto ustanovení od uložení dalšího trestu, které je upraveno v ustanovení § 36 tr. zák. Vyjádřil názor, že pochybil i Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně, který v rozporu s ustanovením § 259 odst. 1 tr. ř. vrátil věc Okresnímu soudu v Kroměříži, ačkoli otázku, zda ve věci Okresního soudu v České Lípě sp. zn. 4 T 204/2004 nastala tzv. fikce neodsouzení, si mohl na podkladě snadno dostupných důkazů objasnit sám. Ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil, že napadeným rozsudkem byl v neprospěch obviněného P. S. porušen zákon v ustanoveních § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., § 37 tr. zák., § 36 tr. zák. a v řízení, jež mu předcházelo, v ustanovení § 259 odst. 1 tr. ř., aby zrušil napadený rozsudek Okresního soudu v Kroměříži i předcházející usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně, aby zrušil také další obsahově navazující rozhodnutí a aby přikázal Krajskému soudu v Brně – pobočka ve Zlíně věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. napadený rozsudek i předcházející řízení a shledal, že zákon byl porušen.

Po zrušení rozsudku ze dne 29. 4. 2010 jen ve výroku o trestu Okresní soud v Kroměříži znovu ve věci rozhodoval za situace, kdy tu byl pravomocný výrok o vině obviněného P. S. trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. a pravomocný výrok, jímž byl poškozený s nárokem na náhradu škody směřujícím proti obviněnému P. S. odkázán podle § 229 odst. 1 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních. Okresní soud v Kroměříži se proto měl omezit jen na rozhodnutí o trestu. Pokud znovu uznal obviněného vinným a znovu rozhodl o uplatněném nároku na náhradu

škody, postupoval v rozporu s ustanovením § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., které zakotvuje nepřípustnost trestního stíhání proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno. Novému výroku o vině a novému výroku o uplatněném nároku na náhradu škody tudíž bránila překážka věci rozhodnuté. O vině obviněného P. S. a o uplatněném nároku na náhradu škody, pokud směřoval proti obviněnému P. S., neměl Okresní soud v Kroměříži rozsudkem ze dne 7. 9. 2010 vůbec rozhodovat.

Ze zjištění Okresního soudu v Kroměříži, že ve věci Okresního soudu v České Lípě sp. zn. 4 T 204/2004 nastala ohledně obviněného P. S. tzv. fikce neodsouzení, vyplývaly důsledky, které měly vliv na rozhodnutí o trestu, byť jinak by tu byl vztah souhrnnosti podle § 35 odst. 2 tr. zák.

Podle § 35 odst. 3 tr. zák. se ustanovení o souhrnném trestu neužije, jestliže dřívější odsouzení je takové povahy, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen. Dosah ustanovení § 35 odst. 3 tr. zák. nespočívá jen v tom, že souhrnný trest nelze uložit, ale i v tom, že od uložení souhrnného trestu nelze upustit. Jasně to vyplývá z dikce § 35 odst. 3 tr. zák., která zní tak, že se neužije ustanovení o souhrnném trestu, a nikoli tak, že se neužije ustanovení o uložení souhrnného trestu. Pod pojem „ustanovení o souhrnném trestu“ evidentně spadá jak ustanovení o uložení souhrnného trestu (§ 35 odst. 2 tr. zák.), tak ustanovení o upuštění od uložení souhrnného trestu (§ 37 tr. zák.). Za popsaných okolností mohl Okresní soud v Kroměříži uvažovat jedině o samostatném trestu za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák., jímž byl obviněný P. S. uznán vinným rozsudkem ze dne 29. 4. 2010. Aplikace ustanovení § 37 tr. zák. nepřicházela v úvahu ani v té variantě, v níž upravuje upuštění od uložení dalšího trestu podle § 36 tr. zák. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, účinný od 1. 1. 2010, již ustanovení tohoto znění neobsahuje

Při rozhodování o trestu byl Okresní soud v Kroměříži limitován tzv. zákazem reformace in peius, neboť ve věci znovu rozhodoval poté, co předcházející rozsudek ze dne 29. 4. 2010 byl zrušen jen z podnětu odvolání obviněného. Nesmělo tudíž dojít ke změně rozhodnutí v neprospěch obviněného (§ 264 odst. 2 tr. ř.). Za situace, kdy předcházejícím rozsudkem bylo upuštěno od uložení souhrnného trestu, by uložení jakéhokoli samostatného trestu bylo porušením uvedeného zákazu. Rozhodnutí Okresního soudu v Kroměříži proto muselo materiálně vyznít tak, aby obviněnému nebyl uložen žádný trest. Šlo o přímý důsledek aplikace ustanovení § 264 odst. 2 tr. ř. a Okresní soud v Kroměříži měl s odkazem na toto ustanovení rozhodnout, že trest se obviněnému P. S. neukládá.

Ve stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti uvedl, že Okresní soud v Kroměříži mohl situaci vyřešit analogickým použitím ustanovení § 24 tr. zák. o upuštění od potrestání. Podle § 24 odst. 1 tr. zák. lze při splnění dalších předpokladů upustit od potrestání pachatele, který spáchal trestný čin menší nebezpečnosti pro společnost. S touto podmínkou ovšem výrazně koliduje to, že obviněný P. S. byl uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. Kvalifikace činu podle § 250 odst. 3 písm. b) tr. zák. byla podmíněna závěrem, že způsobení značné škody je okolností, která naopak podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti činu pro společnost (§ 88 tr. zák.). Aplikace ustanovení § 24 tr. zák., byť s použitím analogie, by byla očividně nepřiléhavá, zvláště když nemožnost uložit obviněnému trest vyplývala bezprostředně z ustanovení § 264 odst. 2 tr. ř., na které stačilo odkázat v rámci výroku, že se trest neukládá.

Nejvyšší soud se neztotožnil se stížností pro porušení zákona v tom směru, že by zákon porušil také Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně jako soud odvolací, a to v ustanovení § 259 odst. 1 tr. ř. Jestliže odvolací soud měl pochybnosti o tom, zda je možné přihlížet k odsouzení obviněného ve věci Okresního soudu v České Lípě sp. zn. 4 T 204/2004, a jestliže neměl v dosud provedených důkazech potřebný podklad pro posouzení této otázky, nelze mu přesvědčivě vytýkat nějakou vadu v postupu spočívajícím v tom, že po zrušení výroku o trestu vrátil věc Okresnímu soudu v Kroměříži. Lze sice uvažovat o tom, že potřebné důkazy si vzhledem k jejich povaze mohl opatřit sám odvolací soud, ovšem pokud tak neučinil, rozhodně nešlo o vadu, která by nějak ovlivnila další řízení a konečné

rozhodnutí, resp. která by odůvodňovala závěr, že pravomocný rozsudek, proti němuž byla podána stížnost pro porušení zákona, byl rozhodnutím učiněným na podkladě vadného postupu řízení (§ 266 odst. 1 tr. ř.). V dalším řízení se ostatně ukázalo, že pochybnosti odvolacího soudu byly opodstatněné, neboť se potvrdilo, že ohledně odsouzení ve věci Okresního soudu v České Lípě sp. zn. 4 T 204/2004 nastal dne 14. 6. 2010 účinek, že se na obviněného P. S. hledí, jako by nebyl odsouzen. To, že potřebné důkazy provedl a odpovídající zjištění učinil Okresní soud v Kroměříži jako soud prvního stupně a nikoli Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně jako soud odvolací, nebylo žádnou vadou a nemělo na pravomocný rozsudek žádný vliv.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud vyslovil, že napadeným rozsudkem Okresního soudu v Kroměříži ze dne 7. 9. 2010, sp. zn. 1 T 166/2004, byl porušen zákon v ustanoveních § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., § 37 tr. zák. v neprospěch obviněného P. S., zrušil tento rozsudek, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, a sám ve věci meritorně rozhodl výrokem, že obviněnému P. S. se vzhledem k ustanovení § 264 odst. 2 tr. ř. neukládá trest za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák., jímž byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Kroměříži ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 1 T 166/2004, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 10. 8. 2010, sp. zn. 6 To 305/2010.